Published and distributed under permit (No. 761), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 40. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 18-го ЛЮТОГО, 1921. — VOL. XXIX, No. 40. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, FEBRUARY 18, 1921. — THREE CENTS

Сенат ухвалив закон про охоронне мито.

ВАШІНҐТОН, 16. лютого. — Сорок трома голосами проти трийцяти сенат ухвалив нині законопроект про надзвичайне охоронне мито („емердженсі териф бил"). Сей законопроект постановляє мита на ріжні товари, спроваджувані до Злучених Держав, щоби не дати їм конкурувати в переходовий повоєнний час з товарами, вироблюваними в Америці.

Перед голосованнем над законопроектом прийшло до горячої дебати підчас котрої сенатор Мозес в їдливій промові нападав на більшість сенату обжаловуючи їх за те, що вони хочуть ухвалити закон, про котрого нездібність вони самі добре пересвідчені.

Перед голосованнем додано до закона ще мита на ріжні фармерські продукти. За законопроектом голосували не лише сенатори з републиканської партії, але й сенатори з демократичної партії мимо сего, що президент Вилсон майже певно заветує митовий закон.

НОВЕ ПАШПОРТОВЕ ЗАРЯДЖЕННЄ.

ВАШІНҐТОН, 16. лютого. — Президент Вилсон видав нове розпорядженнє про пашпорти для американських горожан, котре звільняє їх від обовязку вибирання пашпортів, як вони удаються в дорогу морем з одного морського порту в Злучених Державах до другого, хочби навіть при тім мали переїздити через чужі держави, але без задержування в них.

ВЕЛИКІ РІЗНИЦІ ТА ЗАКОН ПРО ЗАМОРОЖЕНЕ МЯСО.

ВАШІНҐТОН, 16. лютого. — Сенатор Ґрона з Норт Дакоти, голова рільничого комітету в сенаті, виступав остро проти великих різниць в Америці, котрі, на його думку, не допускають до ухвалення закона про заморожене мясо. Сей закон має заборонити різницям держати заморожене мясо довше як один рік. Сенат і палата послів ухвалили були уже такий закон, але так як межи ухвалами обох тіл були ріжниці, то скликано було конференцію для їх вирівнання. Конференція прийшла до згоди уже давно, але висліду її постанов ще не оголошено, бо, як каже сенатор Ґрона, адвокати великих різнець стараються не допустити до ухвалення сего закона. Сенатор говорив, що різники мають більшу власть як законодатне тіло.

ЗНИЖУЮТЬ РОБІТНИКАМ ЗАПЛАТУ.

ЛОРЕНС, Месечузетс, 16. лютого. — „Местерс Билдерс Асосієйшен" подала до відома, що з днем 1. марта обнижується заплату всім будівничим механікам в Лоренс та околиці о 20 процент.

БОСТОН, 16. лютого. — Бостон, Ревір енд Лін Рейлровд Ко., котра має портовий пором та вузкоторову зелізницю, знижила своїм робітникам заплату о 11 процент.

АЛТУНА, Пенсилвенія, 16. лютого. — Пенсилвенійська зелізниця вимовила у второк роботу 100 робітникам, а нині 100 другим, працюючим у варстатах Джуаніта.

СТРАЙКИ.

КЕНЗАС СИТІ, 16. лютого. — 125 робітників, належачих до юній малярів, цинкарів, столярів і мулярів, занятих у фабриці Стендард Ойл Ко. в Шуґар Крік, вийшли на страйк, як компанія обнижила їм заплату о 10 процент.

НОРТҐЕМПТОН, Месечузетс, 16. лютого. — Протестуючи проти зниження заплати о 15 процент, проголошеного робітникам Нонотак Силк Милс в Лідс, 200 робітників вийшло на страйк.

ПРОВІДНИК РОБІТНИЧОЇ ЮНІЇ ДІСТАВ РІК ТЮРМИ.

ПИТСБУРҐ, Кензас, 16. лютого. — Александер Говат, президент, та пятьох других членів виконавчого комітету юнії „дистрикт 14. Юнайтид Майн Воркерс оф Америка", засуджені судом на рік вязниці за непослух судовому приказови, котрий забороняв юнійним урядникам скликати страйк у вуглевім окрузі Кензасу. Суд рішив, що допустилися злочину, видаючи наказ страйку майнерам в копалнях „Пі" та „Джей" компанії Мекі Фюел Ко.

КРОВАВА ВИТВА МЕЖИ „МУНШАЙНЕРАМИ" ТА ПОЛІЦІЄЮ.

ЛЕКСИНҐТОН, КЕНТАКІ, 16. лютого. — Підчас битви, котра вивязалася в темну ніч межи великою силою „муншайнерів" (людий, що дома варять горівку і другі алькоголічні напитки) та пятьма заступниками шерифа в горах повіту Картер, ранено всіх пятьох полісменів. Двох з них правдоподібно помре від одержаних в битві ран.

Битва почалася в ночи. „Муншайнери" зробили засідку на полісменів, сховавшися за корчі та стали здовж дороги, якою мали вертати шериф та його помічники. Коли ті послідні, по цілоденнім безуспішнім пошукуванню за приватними укритими дестилярнями горівки віхали в засідку, на них посипалися з боків вистріли. Всі вони попадали від вистрілів, але ще могли відстрілюватися. Однак не знали, куди стріляти, бо одиноким знаком ворога, були відблески вистрілів. Наконець по довгій битві, один з поліції перебрався через ґору до міста Олив Гил, зорґанізував погоню і пішов на поміч обляженим. До самого ранку погоня, зложена з шерифа та 20 помічників, шукала „муншайнерів", але не найшла ані сліду. Ранених відвезено по неприступній дорозі до міста, а за „муншайнерами" пущено в погоню поліційних псів.

ЗНОВ ЛІНЧ МУРИНА.

АТЕНС, ДЖОРДЖІЯ, 16. лютого. — Товпа, зложена з 5.000 людий, напала нині в ночи на вязницю в Кларк Кавнті, витягла з неї мурина Джана Лі Ебергардта, обжалованого о убитя білої жінки, і спалили його на кострі.

ПОРОЗУМІННЄ МІЖ ГРЕЦЬКИМ УРЯДОМ І ВЕНІЗЕЛОСОМ.

ПАРИЖ, 16. лютого. — Бувший премієр Елевтеріос Венізелос і грецьке правительство прийшли до повного порозуміння. Головною точкою порозуміння є збереженнє турецького договору із Севр, який Греція буде обороняти на конференції в Лондоні.

ЖЕРТВА БАНДИТИЗМУ ПОПАВСЯ.

В неділю рано Ґленвил, в стейті Конетикат, вісьмох замаскованих розбійників напало на салюн Джурета і забрало понад 5.000 долярів готівкою та богато дорогоцінностий. Коли властитель салюну прийшов до суду зізнавати про напад, виявилося, що гроші, котрі розбійники забрали, були уживані при грі в карти. На тій основі суддя обжалував властителя о удержуваннє дому гри і засудив його на 100 долярів кари і кошта.

МУШТАРДОВИЙ ҐАЗ ТА ВЛОМНИКИ.

Трох вломників, котрі напали на банк Фармерс енд Мерчентс Бенк оф Ютика, в стейті Мішіґен, дістали несподіване принятте. Менежери банку сподівалися влому і зложили в банковій касі рури з муштардовим ґазом, котрого вживалося на війні. Коли вломники виломили двері каси при помочи динаміту, і почули смердючий ґаз, утекли не укравши нічого, ще й своїх гроший лишили 85 центів. Як вибігли з банку, стрінув їх нічний сторож. Вони віддали кілька стрілів до нього, але не зранили його. На основі його спису поліція глядає за злочинцями. Коли поліція увійшла до банку, мусіла також утікати через ґаз. Пізнійше найдено на підлозі коло розбитої каси ріжне нарядде вломників — знак що се працювали фахові.

ЗАБИЛА ВЛАСНОГО СИНА ЯК ВЛОМНИКА.

В Шебойґен, в стейті Мішіґен, 15. лютого. — Е. Корнел мати пятеро дітий, почула в ночі шелест на першім поверсі свого дому. Узброївшися в револьвер, вона зійшла на долину, до їдальні. Тут вона зобачила мущину, як зігнувся коло комоди, в котрім була зложена її срібна посуда. Не надумуючися довго, вона крикнула: „Руки в гору". Вломник рушив до дверий. Пані Корнел стрілила. Вломник добіг до стодоли і тут упав. П. Корнел принесла ліхтарню і при її світлі побачила, що убила свого 26 літного сина Еверта. Тепер вона заслабла так тяжко, що лікарі побоюються за її життє.

ПАПЕРОВІ ГРОШІ ЯКО НАЛИПКИ НА ФЛЯШКАХ ПИВА.

ЦИРИХ, (Швайцарія), 14. лютого. — Один тутешній ощадний броварник на фляшках свого пива під назвою „корона" приліплює австрійські і угорські банкноти.

Се, каже він, робить з ощадности, бо друкувати наліпки в Швайцарії дорозше коштує ніж купувати австрійській угорські паперові гроші.

ВІСТИ З УКРАЇНИ.

„Вперед" приносить такі вісти зза Збруча:

Дня 28. грудня 1920. р. підписано в Москві договір між Росією й Україною, в якому взаїмно заґарантована незалежність обох соціялістичних републик.

На конґресі совітів в Москві Раковський реферував справу російсько-українського договору між совітською Росією і Радянською Україною. Договір має економічно-військовий характер. Конґрес цей договір ратифікував.

Від одного з професорів камянецького університету наспів лист, в якому подається отсі інформації про положення на правобережній Україні.

Камянецький ревком видав декрет про неґайну українізацію всіх шкіл. Учителі, які ще не знають української мови, дістали речинець до вивчення її.

В Київі, Хмеринці, Винниці і Камянці живуть спокійно чільні українські діячі. Влада в Камянці знаходиться в українських руках. Одно з визначних місць займає бувший член Центральної Ради (есер). В Київі функціонують оба університети.

В склад совітської армії на південному фронті входить крім 14. московської армії ще 1. українська армія. Вона зорґанізована ще в той час, коли Винниченко був у Харкові.

Незабаром у Київі будуть приміщені всі польські совітські установи. Туди переводиться штаб білоруської червоної армії. Совітський уряд приміщує звільна в Київі всі більшевицькі закордонні установи, вважаючи це місто найбільше пригідним для заграничної пропаґанди. В Київі приміщений так само румунський комуністичний центр.

Дня 21. вересня 1920 український совнарком видав декрет про українізацію, в якому наказується в шкільництві і пропаґанді перевести повну українізацію".

Мимо всього цього українське селянство ніяк з режімом більшевицьким не поґоджується але крівавими повстаннями на всім просторі України старається збутися російських окупантів. Повстання ці ведуться вперто і заїло всіми дотеперішними способами, одначе тепер натрапляють вони на дві важкі трудности: мир позволяє більшевикам вжити більше війска проти повстань — це одно, а друге: повстанцям недостає старшин. На всякий случай покищо повстання ведуться і навіть поширюються і їх здушення дуже проблематичне а бодай ще дуже далеке.

СТУДЕНТИ З ПРИДНІПРЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ НА ВИГНАННЮ В ПОЛЬЩІ.

Студенти з Каменця Подільського в місті Ченстохові без науки. — хотять перенестись до університетського міста на науку.

ЛЬВІВ, дня 16. січня. — Рада студентських представників каменецького державного українського університету, яко орґан перебуваючого українського студентства висших шкіл України, вибраний загальними зборами в місті Ченстохові, 14. грудня, 1920, видала до відома уряду У. Н. Р. меморіял, з якого подаємо тут деякі місця:

1) За всяку ціну продовжувати академічну працю за кордоном.

2) Вибрати й уповноважити раду студентських представників скласти і подати до відома уряду меморондум, в якому домагатись вишукати засоби для здійснення академічної праці.

3) Просити уряд утворити освітний фонд на виховання українських культурних сил за кордоном і удосконаленнє фахових знань серед сих вихованців.

4) Просити уряд зібрати студентство на еміґрації в одному з університетських міст західної Европи, як примiром Прага, Відень, Варшава, Краків й інші, або розмістити їх по факультетських групах при висших відповідних школах за кордоном, по можливости під проводом своїх професорів (еміґрантів) яко орґанізаторів.

5) Не чекаючи відповіди на меморандум уряду, уповноважити раду студентських представників неґайно розпочати самоорґанізацію еміґрованого студенства коло одинокого студентського осередку в Ченстохові і ради студентських представників, яка уповажується виступати по всіх справах українського студентства на еміґрації.

6) Уповноважити раду студентських представників подбати про матеріяльне забезпеченнє, як фізичних так і академічних потреб студенства на еміґрації, включно до використання фізичної сили обеднаного товариства.

Придніпрянці в Ченстохові мають два театри і ґімназії для молоді. — Вигнанці вмирають з голоду.

ЛЬВІВ, 16. січня. — В Ченстохові відбувся перший концерт хору українських збігців під орудою Куліша. В місті функціонує два українські театри.

Для навчання дітий українських збігців закладена українська ґімназія.

Життє більшости українських збігців протікає в неможливих умовинах недоїдання **Двох уже померло від недостачі їди.** Надходячі відтам листи малюють життє збігців в непоглядних красах.

В місті розташована головна управа Українського Червоного Хреста, Український Блакитний Хрест, філія Союза жінок-Українок, Централя. Є також місцеве бюро вигнанців з України.

В Ченстохові в скорому часі передбачається видання **„Вістника Ченстоховського Бюра збігців з України"** з широким справочно-інформаційним відділом.

УКРАЇНСЬКІ ПОЛОНЕНІ ЖОВНІРИ СКЛАДАЮТЬ ЖЕРТВУ ДЛЯ СИРІТ.

Українські галицькі жовніри з польської неволі в Тухолі (на Поморю) вислали жертву до Українського Горожанського Комітету у Львові для голодних сиріт.

Львів, дня 25. січня.

Самаританська Секція УГК. у Львові одержала з Тухолі слідуюче письмо: „Просимо приняти щиру подяку від тухольської громади полонених старшин і стрільців Української Галицької Армії за надіслану коляду. Сю ленту бідного нашого народу привитали ми щиро як несподіванку, так як не дуже сподівалися її, бо бачили, що по неї простягається инша рука, що її просять бідні, **голодні, сироти наших упавших героїв,** дітвора своєї рідної школи і цвіточки в численних захоронках, що її сподіються тисячі тисячі нещасливіщих від нас. Тому просимо приняти у відповідь залучену суму 15.000 (пятнайцять тисяч) марок як коляду від нас для сих всіх нещасливіщих, бідніщих і жадних науки просвіти рідних братів. Наш добрий дух кріпить наше тіло, тому ми проживемо і сей тяжкий час, а всяка поміч українській культурі, отерта слеза братови буде нам цінніщою всіх різдвяних дарунків. Залучену коляду просимо розділити на найпотрібніщу ціль зі згаданих. — За тухольську громаду полонених старшин і стрільців У. Г. А.: **Др. Василь Кіцула,** пор., **Петро Ган,** пор.". — Самаританська Секція УГК. у Львові одержала названі в листі гроші 15 тисяч марок і по думці жертводавців розділила їх в слідуючий спосіб: по 3000 марок на 1) „Українську Захоронку" у Львові, 2) Сирітський захист для военних сиріт, 3) Фонд вдів і сиріт по жовнірах української армії, 4) „Рідну Школу" і 5) українських бездомних інвалідів. — За Самаританську Секцію УГК. у Львові: Др. М. Паньчишин, О. Кривокульська, Др. М. Музика.

Селянські повстання на Україні.

Праська ґазета „Народні Політіка" доносить:

Военний стан межи українським населеннем та совєтською армією прибирає по всій Україні щораз острійші форми. Повстанці знищили в містах Умані та Брацлаві цілу 41-у совєтську дивізію і пішли опісля зміцнені великим напливом населення, на Одесу. Повстанці облягли також місто Єлисаветгород, а їх головна сила потягла на Київ. Повстаннє коло міста Проскурова в повнім ході. Також вибухли повстання селян на Полісю, Волині та на Білій Руси. Білоруські війска повстанців обсадили город Вижню і очистили увесь округ зі совєтських війск.

30 країв буде на конференціях в Лондоні.

МІЖ ДЕЛЕҐАЦІЯМИ Є НІМЕЦЬКА, АВСТРІЙСЬКА І ТУРЕЦЬКА.

ЛОНДОН, 16. лютого. — Король дав палату св. Якова на аліянтські конференції в Лондоні, які будуть небувалим зібраннем европейських державних мужів.

Загалом буде заступлених 25 до 30 країв, які будуть репрезентувати ріжні місії, котрі зачинають приїздити слідуючого тижня.

Сі делеґації будуть числити до 300 осіб, котрі будуть гостями правительства і будуть розміщені в готелях.

Між иншими делеґаціями є німецька в справі відшкодовання; турецька в справі зміни турецького договору із Севр і австрійська в справі фінансової помочі австрійській републіці.

Конференція Ради Ліґи Народів в Парижі.

В СЕЙ ПОНЕДІЛОК РАДА ЛІҐИ НАРОДІВ ЗБЕРЕТЬСЯ В ПАРИЖІ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ СПРАВИ ЗМІНИ КОНСТИТУЦІЇ ЛІҐИ, РОЗОРУЖЕНЬ, ТУРЕЧЧИНИ, ПЛЄБІСЦИТУ У ВИЛЬНІ І ІНШИХ.

ПАРИЖ, 16. лютого. — Ліґа Народів просить, щоби всі проєкти в справі додатків до її конституції предложено перед днем 31. марта с. р.

Се не відноситься до проєктів, які могла би предложити нова адміністрація Гардинґа в Злучених Державах, бо впрочім, Ліґа усе прийме кождий важний проект.

Одним з важних завдань, задля яких збирається Рада Ліґи сього понеділка в Парижі, є назначити комісію для поправок, котра предложить з них звіт перед Збором Ліґи у вересні с. р.

Вже тепер богато додатків до конституції Ліґи вижидає передачі тій комісії. Між ними є канадійське предложенне на виключеннє 10. артикулу конституції; а також внесенне Арґентини, щоби допустити всі держави і внесенне Норвеґії, щоби Світовий Суд мав примусову юрисдикцію.

Другою справою, яку Рада Ліґи Народів буде обговорювати, є справа розоруження. Для сеї справи Рада певно вибере комісію, бо позате ледви чи вона може що більше зробити для сеї справи.

Рада перегляне також начерки мандатів Франції й Анґлії в Туреччині, які вони держать на підставі договору в Севр, у Франції, який Найвисша Рада (аліянтські примієри) має змінити на лондонській конференції в справі Близкого Сходу.

Рада Ліґи буде також займатись польсько-литовським спором.

В падолисті, 1920, Ліґа Народів видала зарядження для вислання міжнародньої військової сили до Вильни для удержання порядку підчас плебісциту і навіть в тій справі видано вже наказ дня 1. грудня, 1920.

Одначе сього наказу не виконано, бо на перешкоді сьому стоять большевики, котрі ставляться ворожо до висилки військової сили Ліґи до Литви, а також Поляки і Литовці не усунули ще перепон для виконання плебісциту.

З уваги, що аліянтські премієри будуть дуже заняті німецькою і турецькою конференцією в Лондоні, нема надії, аби Рада Ліґи Народів могла рівночасно осягнути які значніщі успіхи на своїй нараді в Парижі.

З ПОЛЬЩІ.

Литва не хоче федерації з Польщею.

Варшавські часописи подають звістку, будьтоби уряди Франції, Бельґії та Італії предложили урядам Польщі і Литви заключення федерації між сими обома державами. Литовський уряд заняв в сій справі неґативне становище.

Ультімат Желіґовскому.

Як доносить „Ексчендж Телеграф" з Варшави, комісія Ліґи Народів звернулась до ґен. Желіґовского з предложеннем покинути Вильну. Се предложенне носить характер ультімату.

В погоні за большевицькою літературою.

В варшавській книгарні Гебертнера і Вольфа та кількох других, переведено ревізії в пошукуванню за большевицькою літературою. Виявилося, що большевики засипують Польщу своїми публікаціями і пачкованими в пакстах з заграничною бібулою.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи" 498 Montgomery. Тел. У .Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на Foreign Money Order

"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЯК ЗАХОПИЛИ МОСКОВСЬКІ КОМУНІСТИ ВЛАДУ НА УКРАЇНІ?

В який спосіб могла Комуністична Партія (большевики) України здобути власть на Україні, коли вона не складається з українського селянства та робітництва?

Орган Закордонної Групи Української Комуністичної Партії, „Нова Доба", появняє сей факт двома обставинами: по перше, боротьбою працюючих мас України за своє суспільне та національне визволення, по друге, мілітарним виступом російських большевиків.

Українські робочі маси, переважно селяни, повстали в 1917. році проти своїх суспільних та національних гнобителів. Революційний рух України вибухнув стихійним пожаром. Не маючи давнійше можности свобідної просьвітної, політичної ані економічної діяльности та організації, революційний український рух не мав добрих проводирів ні доброї організації.

Хиби та недостачі могучого руху показалися, як не мога краще, коли на сцену подій на Україні виступив другий чинник, мілітарна сила російських большевиків, котрі, як стверджує „Нова Доба" постановили скористати з революційного підему українських працюючих мас, щоби захопити в свої руки владу на Україні. Панования над Україною добилися московські большевики подвійним способом: з одного боку, усипляли чуйність революційних українських мас кличами: „вся влада робітничо-селянським радам", „самостійна соціялістична радянська Україна"; і тим подібними. З другого боку, силою мілітарною, багнетом і нагайкою, судом та безсудним розстрілом, покорили тих, що не давали ловити на клички і котрі старалися не допустити до усиплювання народа.

Комуністична Партія (большевики) України в ту хвилю ще не існувала як поважна сила. В часи боротьби українського робітництва та селянства проти суспільного та національного поневолення сеї партії не було. В часи боротьби російських большевиків на Україні вона була зникаючою партією.

Зате зараз по опануванню України Комуністична Партія (большевики) України виступають в перше зовсім формально як керовниця революції на Україні і починає всіми способами закорінюватись серед працюючих мас України, щоби в той спосіб зробити законним своє панование над завойованим краєм. Хоч успіху не мала, мимо сего московські большевики признають її офіціяльною керовницею революції на Україні.

Ся історія Комуністичної Партії (большевиків) України показує наглядно те саме, що показує національний склад сеї партії, саме, що ся партія не являлася ніколи ні не являється тепер представителькою українських робітничих мас. Се партія бюрократія, котра не брала найменчої участи в організації українських революційних мас, а лише з брехнею на устах та штиком на плечи прийшла захопити власть над українськими селянами та робітниками. Говорити, що така партія являється оборонцем інтересів працюючих мас України, може лише крайно нетямучий темняк або найменей безхарактерник.

ПАРЛЯМЕНТ РОСІЙСЬКИЙ, НА ЗЕМЛІ ФРАНЦУСЬКІЙ, ЗА ГРОШІ АМЕРИКАНСЬКІ.

До Америки вертається „амбасадор" Керенського, Борис Бахметев, котрий був на нових „установчих зборах" російських, що мали свою першу конференцію в Парижі, столиці Франції.

Перший революційний парлямент Росії, установчі збори, розігнав Ленін з початком 1918 року. Членів установчих зборів увязнено; деяких вже випущено, а немногі з них втікли заграницю.

Між тими, що втікли, є голова установчих зборів **Віктор Чернов** (провідник партії соціялістів-революціонерів), є **Алєксандер Ф. Керенський**, бувший премієр і другі. Є між ними соціялісти і кадети (конституційні демократи, котрі хотяй були вибрані до установчих зборів в Росії, але в них участи не брали).

Отже ті втікачі, члени перших російських установчих зборів, та ще декількох лідерів російських противбольшевицьких партій зійшлися недавно в Парижі на нараду, яку прозвали „новими установчими зборами Росії".

Радили ті збори у Франції, бо в Росії нема свободи слова. І радили наймовірнійше за американські міліони, які Америка була позичила Росії, а які „амбасадор" Керенського, Бахметев, повитягав на видатки своєї „амбасади" тут і на пропаганду заграницею, знова тому, що Керенський ані Бахметев не мали гроший.

Але не се є найбільші гріхи Бахметева, Керенського і їх установчих зборів. Є далеко більші гріхи.

Найбільшим гріхом є їх політика. Припустім, що хтось у Франції або в Америці признає їм право творити установчі збори в Парижі за американські доляри, тому, що вони проголошують, що годяться з російською політикою Вилсона і його міністра заграничних справ Колбі; — значить, що має бути одна велика і неділима Росія. І припустім, що постанови тих установчих зборів будуть приняті в Парижі й у Вашингтоні з вдоволенням.

Але чи не є важнішим що сама Росія на се скаже? І що скажуть народи бувшої російської імперії?

Передівсім треба сумніватись, чи російський нарід загалом схоче дати якенебудь признанне зборові, який не то не вийшов з його волі, але навіть той волі не заступає.

А другі народи, як Україна, Білорусь, Литва, Латвія, Естонія і т. д. навіть не схотять чути про такі „установчі збори", котрі хотять для них установити нову неволю в давніх границях великої російської імперії.

Длятого то так „установчі збори", хотяй вони які важні для Бахметева і Керенського, не мають значіння для Росії ані народів бувшої російської імперії.

За що іде страйк в Олбані?

Уже два тижні минає, від коли почався страйк трамваєвих робітників на лініях компанії Юнайтид Тракшен Ко. в Олбані, Трой та кількох других околичних містах нюйорського стейту. Очи усіх робітників Злучених Держав звернулися на страйкуючих через заворушення, котрі товаришать страйкови.

Однак важнійшою від заворушень справою в страйку являється та засада, за котру робітники трамваєвої компанії вийшли на страйк і таку тяжку для страйкової акції пору. Коротко кажучи, в страйку трамваєвім ходить о кожду засаду, за котру борються робітники, зорганізовані в робітничі юнії.

Передовсім, справа робітничої заплати. Ді Юнайтид Тракшен Ко. хотіла обнижити своїм робітникам заплату о 15 процент або майже о одну шесту частину; вона казала, що така знижка потрібна, як що компанія має приносити які зиски тим, що свої гроші вложили в предприємство. Робітничі юнії спротивилися сему обниженню, виходячи з того, що компанія, як собі хоче робити зиски, най робить їх своєю службою для того населення, котре вона має обслугувати. А такі зиски компанія може мати дуже легко, якби вона обслужила як слід той міліон людий, що живе в околиці обнятих страйком міст.

Дальше, робітнича юнія закидає, що Ди Юнайтид Трекшен Ко. почала обнижати заплату, щоби зломити робітничу юнію в засаді, щоби потім торгуватися за заплату не з усіми робітниками разом, але з кождим робітником з осібна. Робітничі юнії заявляють, що боротьба стріткарової компанії є лише частиною загальної боротьби зелізничих компаній проти юній. На доказ сего твердження юнії вказують на те, що трамваєві компанії є власностю зелізничої компанії Делаверенд Гадсон Рейлровд, котра веде боротьбу проти юній і котра дає свої гроші на ту боротьбу.

Дальше, в боротьбі ходить о засаду роземного суду, „арбітрейшен". Трамваєва компанія „Ди Юнайтид Трекшен Ко." мала умову з юніями трамваєвих робітників, що кожде непорозумінне межи ними має бути предложене роземному мировому судови, котрий складаєтьс з представителів обох інтересованих сторін. Коли компанія оголосила, що вона постановила зменчити своїм робітникам заплату, робітнича юнія зажадала на основі умови, щоби справу розбирав наперед мировий суд. Компанія відповіли, що вони мусіли обнижити заплату, аби мати зиски, і через те нема над чим судитися. Кромі сего, в капітоли нюйорського стейту в Олбані засідає установлена леґіслятурою державна роземна рада (стейт борд оф медієйшен); в нюйорськім стейті нема закона, змушуючого до віддання кождого непорозуміння межи капіталістами та робітниками до порішення роземній раді, але рада сама жертвувала свої услуги в непорозумінню межи стріткаровими предприємцями та робітниками. Хоч робітники згодилися на сю акцію, предприємці відкинули. Через таке заступство поступованне компанії Стейтова Федерація Праці добровільно згодилася давати свою поміч страйкуючим робітникам.

Дальша справа се справа служби, услуги. Як стріткарові робітники вийшли на страйк, стріткарова компанія через цілий тиждень навіть не пробувала привернути рух на своїх лініях. Вона заховувалася зовсім пасивно думаючи, що се вистарчить, щоби виграти страйк. Тимчасом, в місті повстало богато дешевих автомобілів, так званих „джитні", котрі робили ту саму службу, що трамваєва компанія, і робили її по такій самій ціні, і то краще, з більшою вигодою для подорожуючої публики. Побачила се компанія стріткарова і настрашилася, що, як так далі піде, то люди побачуть, що „джитні" ліпше їх обслуговують, як стріткари, що люди привикнуть до „джитні" так, що не будуть їздити трамваями навіть по укінченню страйку. Бачила компанія, що страйк грозить її утратою бизнесу на усе. Кромі сего, комісія публичної служби, що має наглядати над так званими корпораціями публичної служби (такими, як зелізниці, трамваї) приказала компанії привернути службу на лініях, загрожуючи її відобраннєм права вести бизнес. Поставлена перед такими тяжкими умовами, компанія не рішилася скінчити страйку, але постановила ужити страйколомів. Взяли один віз, вкрили його сіткою дротяною для охорони перед можливим камінням і цеглами, поставили на нього узброєних полісменів і страйколомів, буцімто пасажирів, і пустили. Такі спроби привернення руху зробили в Олбані та Трой; і в одним і другім місті пустили по одній карі. Однак публика, місто тішится тим, що нарешті стріткари ходять, напала на вози і треба було уживати аж поліції та стейтової міліції для охорони страйколомів. Але й вони не могли ухоронити стріткарових ліній та електричних проводів, котрі не мало потерпіли ночию від прихильників страйкарів.

Наконець, справа оплати за їзду. Стріткарова компанія домагається зниження робітничої заплати на тій основі, що, мовляв, така компанія, як стріткарова не може робити свою службу зі втратою. Робітники закидують компанії, що недавно лише компанія домагалася підвишки оплати за їзду на тій самій основі і дістала підвишку з 5 центів на 8 центів за їзду в Олбані. За таку саму їзду в місті Трой платиться ще дальше лише 5 центів.

Отсі факти та симпатія публичної опінії по містах, терплячих від страйку, показують, по чиїй стороні находиться служність і правда.

ПОДЯКА.

Я низше підписаний член 235-го відділу У. Н. Союза в Росфорд, О., сердечно складаю подяку Хвальному Урядови У. Н. Союза за присланне мені запомоги в сумі $100 з фонду бідних, з причини утрати мого милого зору на правім оці. Проте ще раз складаю щиру подяку в так дуже прикрих хвилях мого життя, а особливо під сю пору безробіття. Буду старатися після можности наклонювати моїх товаришів та знакомих, щоб вступали численно в члени У. Н. Союза, бо то есть найславнійша організація, котра совісно старається бідним післати запомогу в критичних хвилях. А до Вас, любі Браття і Сестри, котрі є членами тої доброї мов мати для дітий організації, відзиваюсь з горячою просьбою, не відступайте від неї лиш старайтеся ще заохочувати других, щоби вписувались під прапор У. Н. Союза, а в короткім часі здобудемо славу, бо нас буде велика сила та могуча громада! — **Йосиф Афтанас.**

НА УКРАЇНСЬКІ ТЕМИ.

Як московські інтернаціоналісти розуміють самоозначенне народів.

По заняттю міста Києва большевицькими арміями в місті, українські письменники, покладаючися на заяви большевиків про признание права самоозначення народів, почали культурно-просьвітну діяльність. Повстали товариства просвітні, літературні і т. и. Однак вони не довго тішилися толеранцією большевицьких властий. Незадовго потім Натан Венгеров, офіціяльний представник московського „Пролеткульту", урядової культурної організації московських совітів, видав заяву проти української літератури. В тій заяві сказав він, що „украинская литература представляет собою чисто етнографический материял".

Української літератури нема. Є лише український етнографічний матерindependent. Українською мовою можуть співати на весіллю, при забаві, при обжинках, і тим подібних нагодах. Однак українською мовою не можна писати книжок, не повинно ся писати газет, не можна висказувати того, що чує людське серце, ні того, що думає людський розум. Се все недозволене, се все виходить поза межі етнографічного матеріялу, — каже начальник „пролетарської культури".

Звідки узяв голова „пролетарської культури" такі погляди на українську літературу? Звідки большевицький поет і лідер набрався теорій про етнографічний характер української літератури? Звідки узяв сей провідник визволителів поневолених народів Азії вислів про неіснованне української літератури поза етнографією?

А ось звідки:

Запереченне існовання української літератури большевицький інтернаціоналіст одідичив в спадку по російським царі Петрі I, котрий перший видав заборону проти української мови, не дозваляючи в книгах на жадні відступства від мови великоруської. Він дістав її також в спадку по ославленім царським міністрі внутрішних справ Валуєві, котрий в 1863-ім році заявив, що „жадного осібного украинского языка не было, нема і быти не может". Дістав він також запереченне української літератури від всіх московських хулиганів в роді Пуришкевича, Крушевана, в роді галицьких хулиганів покрою Маркова, Дудикевича, котрі всі заперечували існованне осібної української мови.

Обмеженне української мови до етноґрафії дістав большевицький лідер в спадку по неменче непідхідливих предках. Про обмеженне української мови до етнографії видав царський указ царя Олекси II, в 1876. році, коли заборонено видавати книжки українською мовою з малими винятками, межи котрими дозволялися етнографічні матеріяли...

Від таких людий беруть московські большевицькі лідери свою політику супроти українського народа. Не дивниця, що указ Венгрова викликав обуренне не лише серед Українців, але й серед Жидів, котрих література за царського уряду натерпілася від таких самих переслідувань, як українська.

„Українська робітнича армія".

Розславлені свого часу армії праці, котрі придумав Троцький, показалися скоро великою невдачею, до котрої щиро признавалися большевицькі провідники. Наслідком невдачі пляну пропали всякі чутки про дальшу організацію сих працюючих армій.

Аж тепер на шпальтах большевицьких газет появилися знов вістки про армію праці. Сим разом на Україні. Утворено „українську армію праці" в донецькім вуглевім басені, котрий Москалі стали тепер звати коротко „донбасом". „Українська армія праці" буде рекрутуватися з України, а її цілю являється достарчати вугля для московських промислових центрів.

Протест проти централістичної політики на Україні.

На засіданню осьмого всеросійського конгресу совітів, що почався дня 28. грудня минувшого року в Москві, меншевик Дан звернувся в острій промові проти централістичної політики совітів на Україні. Передовсім звертався він проти утвореного на Україні „комітету беземельних селян". Говорив він, що до сього комітету поприставала ріжного рода збиранина, підозрілі індівідуа та елементи, з тою цілю, щоби тероризувати та рабувати українське селянство. Дан жадав безпроволочного знесення тих комітетів, а також подання урядової помочі українським кооперативним організаціям, які одинокі можуть відбудувати економічне життє України.

З ДНЯ.

Де росте большевизм?

Слово „аналфабетизм" є грецького походження, тож не диво, що між Греками і грекокатоликами є так богато неписменних.

А далі, не диво, що як є тільки непísменних, то і большевизм до них попадає.

Бо перше условіє большевизму є темнота і глупота.

Де нема темноти і глупоти, там нема большевизму.

Ленін сидів довгі літа в Швайцарії, де тримав школу, вчив діти, а не завернув голови ані одному чоловікови.

Бо в Швайцарії нарід є вільний більше як 600 літ, а також є просвічений і розумний, то не то висміяв би Леніна з його московською „наукою", але навіть не хотів би його слухати. Ленін се знав і не вирився з дурницями, бо знав, що на се треба аж темних нещасних Москалів, котрі через 300 літ неволі за царів Романових мали час і ченс подурити і подивачіти.

Росія — то було власне якраз найліпше місце для збурення народу до анархії, руїни, знищення, нещастя і занепаду. І Ленін в Росії осягнув свою ціль. Нині Росія — се велика руїна.

Може він був рукою пімсти, яка відімстилась на царській Росії за її століття тяжкої неволі, але досить, що він їй приніс руїну.

Колись та руїна минеться, але память останеться, що зло не минає безкарно, бо як зло, яким був царський лад, остаточно було Росію в темноті і глупоті, то вона сама на собі відімстилась при помочі большевизму і сама себе знищила.

Се є московське самозниіщенне.

„Польська культура" в Галичині.

Поляки нераз чваняться з дурної голови, що Східної Галичини не можуть „віддати", бо там є „польська культура".

Найліпше ту „культуру" знають Українці, котрі родились і жили в Східній Галичині.

То не лише горальні, коршми і шинки, але і все інше, що є в тім нашім краю польське.

Польські написи при дорозі, польські „косьцюлкі", „каплічкі", „шкулкі", „кулка" і ріжні інші піґулки і капсулки. Все те є „польською культурою", яка стоїть на перешкоді віддачі Східної Галичини народови Східної Галичини. Бо тоді не знати, чи той нарід всі ті піґулки так буде шанувати як польський шандар, чи може покажеться некультурним і не пошанує тої високої „культури".

Вся польська „культура" в Галичині ; імпортована з Польщі. Все, що можна найти польського в Східній Галичині, се ввезене до неї.

Але все те не принялось і не приймається. Воно в Східній Галичині трафляє на твердий камінь, вяне і всихає. Ніщо польського абсолютно не приймається.

Що-ж з такої культури, як її ніхто не хоче; кождий ненавидить; бридиться нею; мерзиться нею і відкидає її?

З неї там нічого не може бути.

Її може приняти двох, трох людий, як Яцків, Демянчук, Твердохліб, але більша громада людий не прийме.

Длятого то всі польські заходи даремні. Бо культуру нарід мусить приняти добровільно, охотною і щирою душею; а накинена культура буде тільки зненавиджена і буде чужа, буде наїзником як і той, хто її ввіз, і зівяне на місці, де її виладовано.

В Галичині Українці мають свою українську культуру і не потребують чужої. Польський учений, Францішек Буяк, професор краківського університету, котрого Падеревський був привіз до Парижа, у своїй книжці п. з. „Галіція" написав, що Українці Східної Галичини стоять висше культурно від Поляків, для того не вони польщаться, але Поляки українщаться.

Галицькі Українці живуть усе життє тою своєю рідною культурою, а що вона є з народного кореня, то вона є демократична і має більшу силу захопити чужого ніж та штучна, що була штучно саджена польськими панами і потім штучно насаджувана народови польському тай ще й українському.

Крім того в Східній Галичині є також англійсько-американська культура. Сею культурою живе 1 міліон Українців із Східної Галичини в Злучених Державах і в Канаді, а що галицькі Українці в останних роках є в безупинних зносинах між своїм рідним краєм і Америкою, то ся нова культура вщіплюється також і в Галичині.

Значить в Галичині є українська і нова англійська культура зачинає здобувати собі простір, але польська привезена, зненавиджена, не має місця і мусить вступитись.

ЧЕСТЬ, КОМУ ЧЕСТЬ.

(Допись з Оборн, Н. Й.).

В „Свободі" з дня 9. с. м. був поміщений виказ жертв оборнських Українців на поміч нашим бідним братам в старому краю. Поважаний дописуватель приписав мені се, чого я не заслужив.

В першій мірі заслуга се місцевого Запомогового Комітету, в якого склад входили: яко предсідатель Максим Денеґа, родом з Настасова, повіт Тернопіль, і касієр Дамян Намісняк, родом зі Смільника, повіт Ліско. Вони оба доложили всіх сил до збірки для наших нещасних братів. Вони не зважали на се, що власні їх земляки, які тепер називають себе „большевиками", насміварися з них, коли вони ходили по хатах за збіркою, але відважні, що більше, горді, що жебрають на так взнеслу ціль, перебігали далі від хати до хати.

В другій мірі се заслуга жертводавців, які відчули горячі мольби голодних і голих наших братів. Отже честь місц. Запомоговому Комітетови; честь всім оборнським жертводавцям — а встид всім „патріотам", які були глухими на плач і ридання рідних; а найбільша ганьба тим, які не то що самі не давали, але других ще бунтували, аби не ратувати від голодової смерти бідненьких сиріт, обдертих і голих жовнірів, цілковито знищених наших проводирів.

Україна ватямить собі **одних і других.**

о. Д. Кульматицький.

ВАЖНЕ ДЛЯ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА.

В інтересі членів У .Н. Союза просимо, щоби кождий член, коли він відноситься з якоюнебудь справою до адміністрації „Свободи", подавав **конечно** число того відділу У. Н. С., до якого він належить.

Адміністрація „Свободи".

Др. Іван Франко. (3)

АНАРХІСТИ і КОМУНІСТИ.

(З книжечки п. з. „Що таке поступ?").

(Продовженнє).

Спільність праці і спільність уживання, — се по думці комуністів одинокий лік на всі рани теперішнього громадського життя, головна основа дальшого поступу.

Добре, — кажуть соціялісти, — але сю спільність не всюди можна перевести. Люди з природи не всі однакові і ніколи не будуть однакові. Повна спільність на землі не можлива і була би навіть шкідлива. Треба завести спільність лише там, де вона справді потрібна. Не в тім біда, що не всі люди обідають при однім столі, не всі носять одежі з одного сукна і не всі живуть у спільних казаматах. Біда в тім, що одні богато і тяжко працюють, а мало мають до вжитку, а инші користуються плодами їх праці. Біда в тім, що одні люди мають у своїх руках, у своїй власности знаряди праці — фабрики, машини і все потрібне для вдержання чоловіка — а другі не мають нічого крім своїх робучих рук і мусять тамтим маючим за своє вдержанне віддавати свою працю. А що та людська праця, се жерело всякого богацтва і витворює того богацтва далеко більше, ніж виносить плата робітника, то відси виходить таке, що маючі люди з праці робітників робляться все богатшими та богатшими, а робітники, хоч би й як пильно та богато робили, все лишаються бідними, все дістають лиш тільки, аби могли вижити. Скасуймо той розділ між маючими і робітниками, ту стіну, що ділить робучого чоловіка від знарядів праці, зробімо ті знаряди праці, фабрики, машини, копальні **спільною власністю** тих, що в них працюють, то й усунемо головну болячку теперішного ладу, завевнимо всім людям достаток і рівномірний поступ.

Отсе в головній основі були думки, які дуже розумно і ясно виложив у своїх працях великий соціяліст Карло Маркс. Він старався показати, як теперішня нерівність маєткова між людьми плине головно з визискування праці робітників через фабрикантів; як у тім визиску лежить жерело всіх громадських нещасть та хороб, усеї нужди, зопсуття, темноти та кривди. Він силкувався нарешті доказати, що розвій теперішнього порядку, чи би ми сього хотіли чи ні, йде конечно до соціялізму. Богачі, по його думці не тільки висисають соки з робучого люду, але також помалу пожирають одні одних, більші пожирають менших, так, як звірі в лісі. Мануфактура пожирає дрібного ремісника й мануфактуру, великий фабрикант пожирає і вбиває (розуміється, грошево, маєтково та торгово) менших фабрикантів у своїй околиці, таксамо як великий купець дрібних купців. Із сього виходить, що число тих великих фабрикантів, купців, капіталістів та богачів мусить помалу робитися чим раз меньшим; рівночасно число бідних, голих, обдертих людий, пролетаріїв стає чимраз більше. На однім кінці чим раз більші маєтки, згромаджені в немногих руках; на другім кінці чим раз меньша горстка богачів. Якийсь час вони будуть панувати, поки маси робучого народа будуть темні та покірні. Але коли в тих масах зародиться почуттє кривди, своєї клясової єдности і своєї сили, тоді вибє остання година капіталістів. Ті, що доси инших позбавляли власности, будуть тепер самі позбавлені власности; величезні богацтва, здобуті працею міліонів бідних робітників, стануться збірною власністю міліонів, спільним добром усього робучого люду.

Маркс у своїх писаннях не вдавався в мальованне того, як саме має виглядати той будущий громадський устрій, у якому буде спільна праця без визиску і спільне вживанне плодів праці без нічиеї кривди. Ширше розвивали сі думки Марксові товариші й приятелі Ляссаль і Енґельс. Особливо сей остатній розвинув погляд про те, що освідомлені і зорґанізовані робітники повинні при помочи загального голосовання здобути перевагу в державчих радах і ухвалювати там закони, які-б теперішню державу, основану на пановванню одних і неволі других, на визиску і дармоїдстві, помалу або й від разу перемінили на **народну державу,** в якій би через своїх вибранців панував увесь народ, в якій би не було ні визиску, ні кривди, ні бідности, ні темноти.

Наслідком сих наук Маркса, Енґельса й Ляссаля почали німецькі робітники орґанізуватися у велику партію, що мала метою здобути як найшвидше перевагу в парляменті і перемінити одною ухвалою весь громадський порядок. Ся партія назвала себе соціяльно-демократичною. Стоячи на основі Марксових соціялістичних поглядів ся партія надіялася порушити весь народ і здобути для нього пановаиннє. Хоч називала себе революційною, але розуміла революцію зовсім не так, як її розуміли прм. анархісти. Ся партія бажала захопити в свої руки державну власть не на те, аби знищити її і дати всім горожанам як найповнійшу і найширшу свободу. Навпаки, по думці соціял-демократів держава — розуміється, будуща, народна держава — мала статися всевладною панею над життєм усіх горожан. «Держава опікується чоловіком від колиски до гробової дошки. Вона виховує його на такого горожанина, якого їй потрібно, запевнює йому заробіток і удержаннє відповідне до його праці й заслуги. Вона знаючи потреби всіх своїх горожан, реґулює, кілько й чого треба робити в фабриках, кілько вся суспільність потребує хліба й живности, кілько кождий чоловік має працювати а кілько спочивати, а конець кінців може дійти й до того, кілько в ній людий має родитися, аби цілість не була обтяжена, дбаючи про надмірне число дітий і аби живі мали чим вигодувати ся. Отся віра в необмежену силу держави в будущім устрою, то головна прикмета соціяльної демократії. По її думці кождий чоловік у будущім устрою від уродження до смерти буде державним урядком та пенсіоністом: держава дасть йому наперед відповідне підготованнє; потім буде визначувати йому роботу і плату, давати заохоту та відзнаку, а на старість або в разі слабости ласкавий хліб.

Нема що й казати, є дещо привабного в такім погляді, особливо для тих бідних людий нинішнього часу, що не знають сьогодня, де дітися і що в рот вложити завтра; для тих міліонів беззахистних дітий, що виростають або зовсім без опіки родичів, або терплять нераз муки і знущання від злих, темних, пяних або хорих родичів та опікунів. Життє в Енґельсовій народній державі було би правильне, рівне, як добре заведений годинник. Але є й у тім погляді деякі гачки, що будять поважні сумніви.

Поперед усього та всеможна сила держави налягла би страшенним тягаром на життє кождого поодинокого чоловіка. — Власна воля і власна думка кождого чоловіка мусіла би щезнути, занидіти, бо ануж держава признає її шкідливою, непотрібною. Вихованнє, маючи на мені виховувати не свобідних людий, але лише пожиточних членів держави, зробились би мертвою духовою муштрою, казенною. Люди виросталиб і жили би в такій залежности, під таким доглядом держави, про який тепер у найабсолютнійших поліційних державах нема й мови. Народна Народна держава сталась би величезною народною тюрмою.

А хто булиб її сторожі? Хто держав би в руках керму тої держави? Сього соціял-демократи не говорять виразно, та в усякім разі ті люди мали би в своїх руках таку величезну власть над життєм і долею міліонів своїх товаришів, якої ніколи не мали найбільші деспоти. І стара біда — нерівність, вигнана дверима, вернула би вікном: не було би визиску робітників через капіталістів, але була би всевладність керманичів — усе одно, чи родовитих, чи вибираних — над міліонами членів народної держави. А маючи в руках таку необмежену власть хоч би лише на короткий час, як легко могли би ті керманичі захопити її на завсіди! І як легко при такім порядку підтяти серед людности корінь усякого поступу й розвою і довівши весь загал до певного ступня загального насичення, зупинити його на тім ступні на довгі віки, придушуючи всякі такі сили в суспільности, що пхають наперед, роблять певний заколот, будять невдоволеннє з того, що є, і шукають чогось нового. Ні, соціял-демократична „народна держава". колиб навіть було можливим збудувати її не витворила би раю на землі, а була би в найліпшім разі великою завадою для дійсного поступу. З иншого боку поглянув на річ Американець Генрі Джордж. Маркс звернув головну свою увагу на фабрики й промисл, а села й рільництво полишив якось на боці. Він жив довгі літа в Анґлії і придивлявся англійським відносинам, а в Англії нема селяні властивого селянства, там земля здавна перейшла на власність дідичів (ленд-лордів), із селян пороблено або пільних робітників, або т. зв. фармерів, тобто арендаторів, що арендують у панів більші або меньші фільварочки чи фарми. При тім головну часть хліба й живности для себе Англія спроваджує з инших країв, так, що селянство та хліборобство не займає там у громадськім життю майже ніякого місця. Зовсім не те в Америці, де на безмежних родючих просторах повстають рік-у-рік тисячі нових кольоній, де продукція хліба й живности розвинулася на величезний розмір і де питаннє про землю та хліборобство стоїть мало що не на першім місці громадської політики. Отже Американець Джордж у своїй голосній книжці „Поступ і бідність" пробував доказати, що не приватна власність фабрик, але приватна власність землі, се головна причина теперішнього громадського лиха. Земля, се головна основа добробуту й поступу не лише теперішних, але й будучих поколінь і длятого не повинна бути власністю одиниці, яка би могла її псувати, рабувати та висисати. Суспільність свідома свого інтересу повинна мати сама в руках свою землю, давати її своїм членам на вжиток, але не на власність, а надвишку доходів із неї брати на свою користь, а не лишати в руках богачів та неробів. Яким способом се зробити: чи викуповуючи землю з рук її дотеперішних властителів, чи позбавляючи їх від разу державним законом права власности на землю, чи нарешті переймаючи землю на власність загалу зараз по смерти кождого дотеперішного властителя, про се Джордж не потребував довго розписуватися, бо се залежало би від поодинокого краю і від того, як би там уложилися обставини.

(Далі буде).

ДОЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ГАЛИЦЬКОГО ЖОВНІРА.

По довгих боях, по тюрмі і втечі з польської неволі українські жовніри голодні і босі в чужих краях.

(Лист писаний до Антона Онисика в Джерзи Сіти, Н. Дж.).

Берно, Чехословаччина, 16. грудня, 1920.

Дорогий Вуйку:

По сімох літах прийшов вкінци день, де я є взмозі написати і до Вас. Не буду описувати в першім листі моїх переживань тих сімох літ, бо на се треба кілька місяців часу і кілька лібр паперу, а головно подій з двох послідних літ, то є з війни українсько-польської і з побуту на Придніпрянській Україні. Тут в першім листі начеркну Вам лишень точки, а відтак що другий чи третий день буду посилати Вам листи і описувати все докладно, щоби Ви мали бодай малий образ тих терпінь, які пережив я і більша часть українського народу в часі послідних двох літ.

Зачну від року 1914. На весну 1914 р. яко ученик 8. кляси, зістав я асентирований і яко однорічняк, маючи право вибору полку, вибрав собі 7 полк піхоти, стаціований в Кляґенфурті в Каринтії, а однорічна школа сего полка була в Ґрацу в Стирії. Сей полк вибрав я тому, щоби раз навчитись добре по німецьки, а друге, щоби побачити світ та пізнати людий. Дня 28. серпня, 1914, при загальній мобілізації нарокував я до війска до Каринтії; відбув школу однорічну і через свою тверду постанову та совісне сповнюваннє обовязків виробив собі пошану та поважу у своїх провідників і мимо сего, що тоді ще слабо досить говорив по німецьки, з відзначеннем зложив іспит офіцирський, почім приділено мене до 17. полку тогосамого корпусу. В цвітни, 1915, яко кадет вирушив я в поле; брав участь в офензиві під Горлицями, а відтак по прогнанню Москалів з Галичини пійшов на італійський фронт (червень, 1915), і так був без перерви в боях до 31. мая, 1916. В поли я також хотів показати чужинцям, се є Німцям, що Українець під жадним оглядом не є гірший, і я незважаючи на небезпеку життя кидався в бій і за се мої команданти і товариші Німці полюбили мене і старались не дати мені відчути сего, що я в чужім полку. Найліпшим доказом сего, що в короткім часі дістав я три відзначення за хоробрість; дальше кілька похвал на писмі з корпусної команди. Як приїдете колись, будете читати. В грудні, 1915, я зістав ляйтнантом. Дня 31. мая, 1916, і був тяжко ранений; перестрілили мені коліно і я лежав кілька місяців в шпиталі і вже більше на фронт не ішов. Дня 1. мая, 1918, я зістав іменований оберляйтнантом. Вже яко суперарбітрований був якийсь час при тодішнім А. О. команданті Е. Н. Евгені, який так мене полюбив, що при розпаді Австрії не хотів мене пустити до Галичини, лиш пропонував мені виїхати разом з цісарською родиною до Швайцарії і сказав, що буду мати все, що душа забагне.

Але бачте, я великий ідеаліст; подякував йому за се і сказав, що мене кличе тепер на поміч моя власна вітчина Україна. Днями і ночами обезсилений перекрадався через Угорщину, бо через Краків я не міг їхати з огляду на Поляків, і прибувши до Галичини на запит вже української команди, чи я є военно витривалий, я дав відповідь, що кождий Українець, який лиш може рухати ногами, є фронтовець і повинен іти боронити вітчини (бо мусите знати, що було і наших офіцирів дуже богато, котрі боялись умерти за вітчину і викручувались ріжними способами від фронту; сиділи на задах, бавились та робили маєтки), а я хотяй ще за Австрії був сім разів суперарбітрований (бо крім тяжкого ранення набавився ще в поли грудної недуги), пійшов від першого дня мого прибуття до Галичини, не поговоривши навіть як слід з родиною (був усего одну ніч дома) на фронт польський і там перебув Голгофту терпінь (о тім Вам напишу в другім листі) аж до того дня, се є 23. цвітня, 1920, коли то Галицька Армія пядесяткована тифом і боями, далася взяти підступом Петлюри в його сіти, перейшла на його сторону, а нас Поляки розоружили. Стрілецтво переважно пустили домів, а старшину позамикали. І сидів я в польській гюрмі два місяці (о тім також Вам докладнійше напишу; годували нас сушеним зелом, а хробаками мастили. Вкінці я, предвиджуючи конець свого життя, заризикував; або утеча вдасться, або мене зостріліять. І одної ночі я втік з тюрми і одна родина переховала мене у Львові. Я був би сейчас втікав на Чехи, але тоді большевики били Поляків і я думав, що надходить час пімсти. Лишився у Львові і приготовлявся до бою. На жаль, надії несповнились; за мною почали вже нюхати і я через Карпати по тяжких трудах передерся і вчера прибув до Берна, на Моравії. За відносини в Галичині напишу пізнійше.

До Берна я приїхав, бо я втікав з одним товаришем, який має тут брата жонатого і я тут покищо замешкав.

Тепер представте собі моє положеннє, я знищений тою дволітньою війною українською зовсім, Ви би мене днесь не пізнали; нехай Вам скаже моя сестра Марія; з мене лишився лиш шкилет, шкіра і кість. Сам дивуюся, що я ще плентаю ногами і я маю дальше терпіти в бараку голод і холод. Ні, Вуйку, я дальших злоднів вже не видержу, як мої відносини не поправляться так, щоби я міг добре відживлятись. Вкоротці мушу улягти тій страшній хоробі, сухотам. Представте собі, я високий мущина, важу 58 кільоґрамів, а кажу Вам, правдивий шкилет. Тепер я опинився тут. Мав кавалок черевиків і ті утечею через Карпати знищив зовсім; пальці вилазять, так, що я сиджу цілий день в хаті, бо на місто не маю в чім вийти. Не маю в що вбратися; маю кавалок убрання, яке купив у Львові і солоно заплатив, а днесь виглядаю в нім як послідний жебрак. Я певний, що Ви би встидались іти зі мною улицею. Дальше представте собі, що тепер зима, а я дотепер ходжу в осіннім пальті, яке купив у Львові, і ціпаю зубами. Ба, що дальше, я сорочки не маю, в що перебратись, а то все справити коштує суму гроший. І то бачите, дорогий Вуйку, того я дослужився в боях за волю України: Голий і босий і на чужій ласці. Розпука огортає мене. Я спання не маю зі сльозами в очах засипляю і сльозами умиваюся, так я є крайний нуждар. Стратив свої молоді літа на війні, до сего часу був би вже на своїм хлібі, а так я жебрак. І як жебрак з болем серця простягаю руку до Вас всіх кревних і знакомих, поможіть мені в біді, а я як буде вимагати сего потреба, то відплачуся Вам тим, що буду міг положити голову за Вашу всіх лучшу долю. Насамперед приодягніть мене і нагодуйте. Правда, се буде вимагати більшої суми, але думаю, що на одну особу з так численної родини і знакомих, які там є, не заважить так богато. Не відмовте моїй просьбі і як найскорше поспішіть мені з помочию. Гроші найліпше думаю буде посилати через банк чеком, так щоб мені виплатили тут в долярах, думаю, через „Вінер Банк Ферайн Філіяле ін Берн.

Ваш Стефан.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і безтовчих покликів).

PERTH AMBOY, N. J.

Тов. Спів. „Український Хор" відограє представленнє **КАПРАЛЬ ТИМКО,** мельодрама в 5-ох актах, в Українськім Гали, під ч. 752 State Street **в неділю, дня 20. лютого 1921 р.** Для дітий пополудни о 2-ій годині. Вступ 5 цнт. Для старших о годині 7-мій вечером. Ціна 35 і 25 цнт. Всіх родимців з Перт Амбой і околиці запрошує
39-40 КОМІТЕТ.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ДЕРБИ, КОНН. Повідомляється всіх членів від. 23, що в неділю, дня 20-го лютого с. р., відбудеться в галі під ч. 139 в Дерби, Конн., спеціяльний мітінґ, на котрім буде рішена справа реформи Молодечого Союза й инші важні справи. Член, що неявиться на сей мітінґ, заплатить кару 50 центів, а урядник $1.00. — Д. Несторяк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Товариство „Буковина", від. 14, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, дня 19. с. м. в Echo Hall, під ч. 431 Іст 6-та улиця. Початок мітінґу точно о годині 8. вечером. Проситься всіх членів явитись конечно в призначений час, бо сей мітінґ єсть важний тим, що мається голосувати над справою дітячої організації У. М. Союза, як ся організація має іствувати на будуче. — М. Ставчанський, секр. фін.

ІСТОРІЯ ОДНОГО СЕЛА В „СТАРІМ" КРАЮ.

I. З недавно минулого.

Село Серафинці, городенського повіта, лежить на буковинській границі. Залізнича стація Бабин-Серафинці спільна. Перед війною і підчас війни до кінця 1918. року не давалася відчувати та „граничність", але від коли Ромуни поклали свою імперіялістично-заборчу руку на зелену Буковину, від того часу ми заживаємо всяких благ погранична. Стежі граничних війск з одної і другої сторони непокоять людий і часами не дають змоги працювати на граничних полях, слід за чим богато піль стоїть облогом. Рівнож смердячим цвітом цвите пачкарство ізза ріжниці цін, бо в нас деякі товари і пять разів дорожші, чим на Буковині. Процвітає крадіж коний, що ніччю в протягу години зникають за граничними стовпами. Стежі роблять службу, але на те, щоби хтось не перейшов границі, не заплативши „перевізного".

А все те наробила війна, кордони та граничні стовпи.

Село протяглося вздовж долини, котрою йшла колись мабуть велика ріка, що вижолобила той яр. Село має знаменитий чорнозем. Морґ поля перед війною коштував 2000 К пересічно, а тепер коштує 30.000 К і більше. Лісів нема. Пасовиск і неужитків дуже мало.

Населеннє села творить цілком відмінний тип від сусідних сіл. Ноша мущин і жінок ріжниться від ноші прочих сіл і навіть в цілій Галичині не знайдеся подібної ноші. Ноша жінок подібна до нош женщин на Україні. Мова також дуже характеристична.

Економічний стан селян середний, бо на одного селянина припадає пересічно 2 морґи поля. Люди жиють добре. Причини „людяного" життя треба шукати в тім, що богато мущин служило при війску, а було навіть 12 активних підстаршин. Перед війною богато селян еміґрувало до Прус і Канади так, що в селі трудно найти хату, з котрої не був би хтось в Канаді.

Також та обставина, що богато молодіжи ходить до шкіл, впливає на чистоту помешкань і ліпше відживлюванне. Вистарчить пригадати, що перед війною було з села: 16 студ. унів., 50 ґімназистів, 16 учениць учит. сем., 4 ученики сем. учит. і т. д. Трету часть фреквенції горд. ґімназії становили ученики із С. Людий на ріжних становисках було: 6 священиків (о. Іван Велигорський в Америці), 1 адвокат, 3 учителі, 14 учительок, 5 колійовців, 2 почтовців, 1 друкар, 1 дозорець вязниці і т. д.

Товариств в Серафинці було сім (7):

1. Читальня „Просвіти" (кут вознесенський), 2. Чит. „Просвіти" (кут Николинський), 3. Кружок „Сільський Господар" (кут возн.), 4. Кружок „Сільський Господар" (кут. Ник.), 5. „Січ" (кут возн.), 6. „Січ" (кут Ник.), 7. Секція У. С. С. ім д-ра І. Франка.

Село має ще: велика мурована церков, одноповерхова 4 кл. школа, 4 українські склепи і каса Райффайзена. Населеннє села виносить: 3920 гр.-кат., 230 жидів і 62 латинників. Двір має 700 морґів орного поля а парохія 77 морґів поля. Селяни мають около 1500 морґів поля під управу.

II. Початок війни.

Мобілізація! Одно слово, а як великі наслідки, як великі шкоди спричинило воно, як великі зміни наступили. Доходили тривожні вісти. Село филювало. Деякі навіть думали, що все скінчиться фіяском. Але сим разом було інакше, бо слідував в Сераєві акт, що запалив світову пожежу, котра охопила з часом цілий світ, а наш український нарід потерпів, як нікотрий нарід під сонцем. Та час на переді. Кров марно не пролялася, а виросте з неї вільна Україна, від Кубані аж по срібнолентий Сян.

Село на раз опустіло, бо всі мущини в силі віку поспішили під хоругви. З села на перший поклик пішло около 500 мущин. Лишилися лише старі діди, жінки і діти. Всяке життє в селі устало, бо над всіми висіло марево війни, бо стелилася загадочна будучність...

З початком війни в селі нікого не арештовано, ані не вивезено, бо „краєві" власти не мали часу „урядувати".

В селі оповідали про війну страшні річи, що непокоїло людий і вони не знали, що робити? Деякі люди повбиралися в недільні убрання і ходили так цілий час, бо говорили, що прийдуть Москалі, все заберуть, підруть, попалять, инші знова копали глубокі ями по городах, ховали там одежу та збіже. Ще инші замовляли собі місця в пивницях у тих господарів, що мали великі пивниці, щоби мочи скритися на час борби, бо думали, що війна потреває кілька днів, люди постріляють, одні других вибють, а прочі вернуть домів...

III. Московська інвазія.

Перший раз прийшли Москалі до села С. в половині вересня 1914. Австрійські війска вступилися без великих борб на захід вздовж Дністра. З своїм приходом підпалили Москалі жидівську коршму, котра згоріла до тла. Пожежа коршми була неначе сиґналом до підпалів инших жидівських хат, котрих тоді згоріло около 23. Та як опісля стверджено двір і жидівські хати підпалили мабуть самі Жиди, надіючися високих відшкодовань. Не обійшлося без підпалів і з пімсти, бо отворилося широке поле до попису темним духам.

По такім „вогненнім" вступі, хотіли Москалі позискати нас ще й добрим словом, бо скликали селян на площу Народного Дому, де вже грала московська орхестра: „Гей та вставайте руські люди", щоби збаламутити людий. Як що зібралося богато народу почав якийсь козацький старшина „подвизатися" в краснорічивости та захвалювати царство білого царя. Люди слухали (бо мусіли!), махали головами і свою думку думали...

В лютім 1915 арештовано в селі 8 осіб з інтеліґенції за приналежність до „революційного Комітету", котрого Біг мав. Та по короткім часі випущено всіх на волю.

Уступилися Москалі в половині лютого 1915. року.

Другий раз прийшли Москалі до Серафинець в маю 1915 а пішли в червні 1915. Сим разом були вже більші бої, але без великих шкід. Москалі поводилися вже більше зухвало. Перед всім робили шкоди тим селянам, котрих сини пішли добровільно до У. С. С. Були случаї, навіть підпалів, хто не міг оплатитися салдатови. При відвороті підпалили Москалі одну хату, а що був вітер, то згоріло цілком сім господарів. Було се звичкою Москалів підпалом давати собі знаки наступу або відвороту. Також палили Москалі збіже і пашу, щоби — як казали — виголодити Австріяків. При сім відвороті вбили селяни двох салдатів, що хотіли їм забрати коні.

Третий раз прийшли Москалі на Зелені Свята 1916 і сиділи до 28. VII. 1917. Поводилися з людьми досить можливо. Навезли були всего досить і продавали тано, щоби зискати собі людий. Сим разом стояли в нас Татаре і поїли майже всі вівці. Заложили в селі склепи. Отворено читальні, школи. Відбувалися представлення та забави. При відступі спалили бензиновий млин і знищили цілковито Народний Дім (кут возн.), а головно знищили погрудде Т. Шевченка, що було вмуровано в стіну Н. Д. При сім відступі була величезна борба, нароблено богато шкоди. На памятку остався військовий цминтар, на котрім ляглиспочити на віки Москалі і Австріяки, безіменні герої, бо видніють лише написи: Ein oesterreichischer Soldat.

Також при сім відступі застрілив козак селянина, котрий не хотів віддати йому власного коня.

Відійшли 28. VII. 1917 і більше не вертали.

IV. „Наші" вертають...

Трома наворотами вертали австр. війска і кождий свій поворот значили свіжим асентерунком. Много мущин вже навіть не тішилися поворотом Австрійців, бо не хотіли йти служити.

Арештували австр. власти лише одного чоловіка на донос місцевих Жидів. Гнали його Мадяри на конях, а він мусів з ними бігти. На еВликдень 1915 гнали Австрійці всіх людий, навіть жінок і дівчата, копати рови.

Найбільше дався нам в знаки 138 п. піхоти (самі Мадяри). Сей полк нищив село гірше Москалів, поводився погано, все нищив, палив і крав. Між иншими знищив Народний Дім (кут Ник.), забрав лавки, столи, стелю, підлоги а навіть сцену на „меблі" до офіцирської менажі...

Одним словом поводилися, як потомки Гунів...

V. Останні дні Австрії...

Помимо мілітарних поводжень на всіх фронтах, почав ломатися внутрішний фронт, почався розпад Австрії. Велике враженнє на селі робили ріжні вісти о голодових страйках по великих містах та о „бунтах" при війску. Люди почали говорити, що „нема сивої голови", то і Австрія мусить розпастися, як кождий нарід піде своєю „дорогою".

Наслідком того почали люди ліниво сповнювати всякі зарядження властий, недовірчиво приймали всякі розпорядження та обминали закони.

Збори та віча відбували без попередного повідомлення політичних властий. На вічах остро і без обслонок критиковано правительство. Всі бажали зміни, надіялися реформи, але нічого не робили, щоби та зміна застала була нас приготованих, як пр. Чехів.

В жовтні 1918 основано в Г. Повітову Нац. Раду і Пов. Боєву Управу і тут стався скандал, бо ніхто зі старших патріотів не хотів обняти провід, бо всі вони не „мали часу" або були „обтяжені" працею або деяких не можна було знайти, тому провід обняло трох молодих ґімн. учителів і оден четар, що був на відпустці.

VI. Українська держава.

Зближався падолист 1918. Старшини і жовніри, що були на відпустках не вертали до своїх полків. Жандарми не дуже шукали за дезертирами. Монархічний віз старої грішниці Австрії котився скоро в низ. Не помогли відручні письма та цісарські маніфести, бо народам усміхнулася свобода.

3. XI. 1918 наступив у нас переворот і перебраннє урядовання при помочи жовнірів, що були в дома, з котрих утворено також поліцію. По усуненню ц. к. старости не було кому заняти його місце, бо старі патріоти казали, що се все „діточа забавка", а опісля що сили перлися на комісарів, як побачили, що не жарти. Люди наче ожили і тішилися, що дочекали своєї держави. Сейчас поділили село на два села, вибрали двох комісарів і поборювали себе взаїмно. Обурювало людий залишеннє Повітових Рад, тих „опікунів" повіту. Опісля прийшов асентерунок. Люди йшли охочо до війска але тому, що богато інтеліґенції відтягалося від служби військової, се деморалізувало також людий. Деякі інтеліґенти підробляли собі посвідки звільнення від війска. Сумне, але правдиве.

До реквізицій відносилися селяни ворожо, але всетаки давали раднійше, чим за Австрії. Богато крику було ізза рільної реформи і богато ґрунтів пропало, бо селяни чекали наділів, а жовніри тікали з фронту, щоби бути при поділі ґрунтів...

По читальнях був великий рух. Люди сходилися, читали часописі та горячо спорили на всякі теми.

В своїй несвідомости не мав ще наш нарід належного зрозуміння републиканського життя, нарід не міг зрозуміти, по що так богато „панів секретарів", а хвалив, як проголошено диктатуру, бо була одна голова, оден приказ і було знати, кого слухати...

VII. Ромунська окупація від 23. V. — 26. VIII. 1919.

Як укр. війска добровільно вступилися, прийшли Ромуни. Сейчас прикликали до себе війта, священика та учителя і зробили їх відвічальними за порядок в селі.

Ромуни поводилися добре. До урядовання не мішалися. Позволяли на вистави, концерти, відчити і забави.

Деякі люид, навіть на становищах — зробили за Ромунів гарний маєточок, пачкуючи тютюн і сіль.

За Ромунів був порядок, бо люди не мали причини бути невдоволеними, бо не було бранки, люди сиділи спокійно і хвалили... Ромунів.

Як тихо Ромуни прийшли, так тихо і пішли. Пересиділи всего 96 днів в селі. Хоч коротко тревало, а корисно (для декого) було — як співається в пісні.

За цілий час свого побуту старалися Ромуни все заімпонувати своєю мілітарною силою, бо дуже часто робили ріжні паради, відправляли полеві божі служби, стріляли з гармат і славили короля...

VIII. Польська окупація.

Як забралися Ромуни, сейчас на другий день по них, прийшли польські війска і сидять ще й тепер. Сейчас почалися ревізії, арештовання, викидування українських урядників, замикання шкіл, читалень та укр. інституцій і т. д. почалися реквізиції збіжа, худоби, убрання і т. д.

Більше не можу писати, бо не пропустить цензура і з огляду на особисту свободу — небезпечно. Про окупацію Поляків можна досить читати в укр. гал. пресі, що перейде цензуру, а як богато надужить не запише преса, бо о них ніхто не довідаєся, хиба аж як настануть інакші часи, як наступить свобода слова...

IX. Закінченнє.

От і коротенька історія одного села.

Не дуже вона рухлива, бо наше село не мало людий, щоби сильно відбивалися на зверх, але було богато траґедій, котрих не запише жадна історія (як пр. насильства над жінками), бо їх ухо не чуло а око не виділо, а лише можна було відчути а колись ті тихі траґедії виспіваються в піснях та збережуться в переказах з уст до уст, як що недавно минуле можна буде брати sub specie aeternitatis...

Серафинці, май 1920.

Іван Велигорський.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів даєсь відповідний опуст. Дворазове оголошення з 5 стрічок $1.00.

ПОТРЕБА АҐЕНТІВ до розпродування загально розголошеного „BOB" солодженних напитків. Великий заробок. Голосіться або пишіть: GLENWOOD PHARMACY, Frank Meszaros, 5451 (E.) Second Avenue, Pittsburgh, Pa. 33псп

Анна Романчук, з Тисьмениці, пошукую своїх краянів і краянок також з Тисьмениці, Галичина. Шість літ тому я була з ними в Ню Йорку і від того часу не маю про них вісти. Прошу моїх краянів і краянок зголоситись на адресу: ANNA ROMANCHUK, 2244 Pollard Street, Detroit, Mich. 40-41

ХТО ПРИШЛЕ 20 докладних адресів своїх товаришів або знайомих, той одержить Календар Укр. Мистецької Накладні з Відня, або серію карток з боїв Укр. Січових Стрільців. Проситься слати до: 34-51

STEPHEN DEMBITSKY,
All Slav Agency,
204 West 27th St., New York City.

ПИШІТЬ ПО НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК НА АДРЕСУ:
"SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.